

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Затверджено
на засіданні приймальної комісії
Львівського національного університету
імені Івана Франка
19.04.2024 р. (протокол № 3)

Ректор Володимир МЕЛЬНИК

ПРОГРАМА
фахового вступного випробування
для здобуття освітнього ступеня магістра

Спеціальність – 033 «Філософія»

Освітня програма – «Філософія»

Львів 2024

Фаховий іспит проводиться на основі екзаменаційних питань із нормативних навчальних дисциплін циклу загальної підготовки та циклу професійної та практичної підготовки спеціальності 033 Філософія.

Фаховий іспит – форма вступного випробування для вступу на основі здобутого (або такого, що здобувається) ступеня або освітньо-кваліфікаційного рівня вищої освіти, яка передбачає перевірку здатності до опанування освітньої програми певного рівня вищої освіти (ОКР Магістр) на основі здобутих раніше компетентностей.

База тестових завдань фахового іспиту на освітній рівень магістр, за освітньо-професійною програмою Філософія, галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 033 Філософія, складають 2500 тестових завдань з таких освітніх компонент: Філософська пропедевтика, Онтологія, Метафізика, Діалектика, Гносеологія, Епістемологія та Праксеологія, Філософія свободи, Філософія та методологія науки, Соціологія, Феноменологія та Герменевтика, Семіотика, Філософія історії, Соціальна філософія. Історія античної філософії, Історія середньовічної філософії, Історія філософії Нового часу, Історія філософії ХІХ–ХХ ст., Історія української філософії, Логіка.

Працівники Приймальної комісії Університету формують індивідуальні набори тестів за кількістю вступників у день фахових випробувань. Тести мають форму бланкового опитування. Абитурієнт має визначити правильну відповідь серед наведених тверджень.

Академічна доброчесність при складанні іспиту: очікується, що вступники під час процедури фахового випробування будуть представляти власні знання та міркування. Списування, втручання в роботу інших вступників, отримання додаткової інформації за допомогою додаткових пристроїв, становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності під час процедури фахових випробувань є підставою для незарахування результатів приймальною комісією, незалежно від масштабів списування чи обману в будь-якій формі.

Програму фахового іспиту з Філософії для здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 033 Філософія, на основі ступеня бакалавра (ОКР спеціаліста), здобутого за спеціальністю 033 Філософія (напрямом підготовки), або іншими спеціальностями (напрямами підготовки), розроблено колективом авторів: проф. Карась А.Ф., доктор філос. наук, доц. Сафонік Л.М., доктор філос. наук, доц. Дахній А.Й., доц. Хамар У.В., асист. Пухта І.С., доц. Добропас І.О., доц. Поляруш Б.Ю., асист. Ковальчук Ю.В., асист. Янкович Т.Я., ст. викладач Бовтач С.В., ст. викладач Терещенко В.П.

**Перелік орієнтовних питань та літератури
фахового іспиту з філософії
галузі знань 03 Гуманітарні науки
спеціальності 033 Філософія
освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр»**

ФІЛОСОФСЬКА ПРОПЕДЕВТИКА

1. Поняття світогляду, його структурні елементи і предметні відношення.
2. Типологія світоглядів
3. Що таке міфологія? Назвіть її основні функції й охарактеризуйте.
4. Поняття онтології у філософії: запропонувати визначення монізму, дуалізму і плюралізму.
5. Охарактеризуйте поняття: “субстанція”, “монізм”, “дуалізм”, “плюралізм”.
6. Охарактеризуйте основну проблему і завдання гносеології.
7. Розкрийте зміст спіритуалізму (ідеалізму) та матеріалізму у філософії.
8. Охарактеризуйте проблематику джерела пізнання у філософії.
9. Охарактеризуйте проблематику і суть філософського дуалізму і назвіть його представників.
10. У чому полягає проблема визначення філософії як науки? Що таке наукове пізнання і чим воно відрізняється від ненаукового?
11. У чому полягають особливості релігійного світогляду?
12. Назвіть основні світоглядні ідеї індійського філософського мислення і запропонуйте їхню характеристику.
13. Які принципи закладено в основу китайської філософії Конфуцієм?
14. Окресліть особливості античного філософського мислення досократичного періоду.
15. Чому вважається, що філософія Сократа викликала радикальну переорієнтацію мислення? У чому її історичне значення?
16. Предмет філософії та його ділянки.
17. У чому суть семіотичного підходу до філософії? Запропонуйте його визначення.
18. Назвіть основні функції філософії і запропонуйте характеристику кожної.
19. Чи є філософія наукою? Обґрунтуйте свою відповідь
20. Сократ як філософ: головна проблематика тексту “Апологія Сократа”

Література:

1. Адо А. Що таке антична філософія? Київ: Новий Акрополь, 2014.
2. Актуальні проблеми філософії ХХ-ХХІ століть: Навчальний посібник / За ред. Ігора Карівця. Львів: «Львівська політехніка», 2020. 240 с.
3. Бичко А. К., Бичко І. В., Табачковський В. Г. Історія філософії. К., 2001. С. 18-30.
4. Вейн Поль. Чи вірили греки у свої міфи? Львів, 2003. С. 85-102.
5. Гордер Юстейн. Світ Софії. Роман про історію філософії. Львів, 1997.
6. Захара І. С. Лекції з історії філософії. Львів, 1997. С. 20 – 112.
7. Карась А. Ф. Мітологія як горизонт розуміння та її естетичне і соціально-політичне проявлення // Вісник Львівського університету. Серія: філософські науки. ЛНУ імені Івана Франка. Випуск 22. 2019. С. 14-33. Режим доступу: https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/10/22_2019.pdf
8. Кондзьолка В. В. Філософія і її духовно-інтелектуальний простір. Чернівці, 2004.
9. Костенко Ліна. Гуманітарна аура нації або дефект головного дзеркала. К., 1999.
10. Кремень В. Г. Філософія: мислителі, ідеї, концепції. К., 2005.
11. Кульчицький О. Основи філософії і філософічних наук. Мюнхен – Львів, 1995. С. 24-36, 100-113.

12. Пінкер Стівен. Просвітництво сьогодні. Аргументи на користь розуму, науки і прогресу. К.: Наш формат, 2019.
13. Платон. Апологія Сократа / Платон. Діалоги. К.: Основи, 1995. С. 20 – 42. Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Plato/Apolohia_Sokrata.pdf
14. Предмет і проблематика філософії. Навчальний посібник /За ред. М. А. Скринника і З.Е. Скринник. Львів, 2001.
15. Рассел Б. Історія західної філософії. К., 1995 (ч. 1). С. 5-74.
16. Рижак Л.В. Філософія як рефлексія духу. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 2022.
17. Рижак Л.В. Філософія як рефлексія духу: Хрестоматія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 2022.
18. Содомора А. Жива Античність. Львів, 2009. 184 с.
19. Філософія: світ людини. Курс лекцій (Табачковський В. Г., Булатов М. О.). К.: Либідь, 2003. С. 15-36.

ОНТОЛОГІЯ І МЕТАФІЗИКА

1. Суть філософського запиту та його горизонт.
2. Проблема Духу в філософії. Буття духу як свобода.
3. Першопричина як метафізичне поняття.
4. Єдине як атрибут буття.
5. Буття в концепції Платона та Аристотеля.
6. Трансцендентний та трансцендентальний виміри філософії.
7. Проблема тотожності буття та мислення.
8. Бог у релігії та філософії.
9. Буття сутності та рефлексія.
10. Рівні буття. Буття та свідомість.
11. “Метафізика” Аристотеля як першофілософія.
12. «Ніщо» як філософська проблема.
13. Фінальність та смисл буття.
14. Час, простір та рух як виміри буття. Відносність часу та простору.
15. Свідомість та дійсність. Проблема об’єкта та суб’єкта.
16. Метафізика та її місце у філософії та її історії.
17. Онтологічний статус поняття буття як філософська проблема.
18. Буття та суще.
19. Відношення “людина-природа”, “мислення-природа” в системі “філософії природи”.
20. Історичне місце натурфілософії (“філософії природи”) в пізнанні природи.
21. Матерія як онтологічна реальність і як категорія.
22. Мислення як відображення, самовідображення і творчість.
23. Проблема мови і мовлення.
24. “Метафізичні розмисли” Р. Декарта.
25. “Теодицея” та “Монадологія” Г. Ляйбніца.
26. Проблема апріорності знання. “Критика чистого розуму” та “Критика практичного розуму” І. Канта.
27. «Буття і час». М. Гайдегер.
28. Поняття блага. Раціональне та ірраціональне розуміння цінностей.
29. Проблема змісту, форми, матерії та руху.
30. “Феноменологія духу” Г. Гегеля.

Література:

1. Баумейстер А. Онтологія як філософська дисципліна: український контекст / Філософська думка, 2013. – № 5. – С. 26–40. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Philos_2013_5_7

2. Валевська І. Історичні долі класичної метафізики у ХХ сторіччі / І. Валевська // Філософська думка. – 1998. – № 2. – С. 120–138.
3. Габермас Ю. Постметафізичне мислення [Текст] / Юрген Габермас ; [пер. з нім., післямова та прим. В. М. Купліна]. – К. : Дух і літера, 2011. – 280 с.
4. Гайдегер М. Буття в околі речей // Возняк Т. Тексти та переклади. – С. 106–121.
5. Кромпец М. А. Метафізика. Нарис теорії буття. Режим доступу: <http://lib.sumdu.edu.ua/library/docs/Books/metafizika.pdf>
6. Лакс М. Метафізика: сучасний вступний курс / М. Лакс. – Київ : Дух і літера, 2016. – 584 с.
7. Мондін Б. Онтологія і метафізика / Баттіста Мондін. – Жовква : Місіонер, 2010. – 284 с.
8. Петрушенко В. Чому – метафізика? (до питання про причини та наслідки метафізичного ренесансу в сучасній філософії) Режим доступу: http://vlp.com.ua/files/01_50.pdf
9. Сафонік Л. Буттєвість сенсу людського життя / Лідія Сафонік. – ЛНУ ім. Івана Франка. – Львів, 2016. – 350 с.
10. Стружевський В. Онтологія. – К.: Дух і Літера, Інститут релігійних наук св. Томи Аквінського, 2014. – 312 с.
11. Ядацький Я. Ю. Метафізика і семіотика, Камянець-Подільський, 2019. Режим доступу: <http://www.jadacki.eu/wp-content/uploads/2019/09/M%D0%B5%D1%82%D0%B0%D1%84%D1%96%D0%B7%D0%B8%D0%BA%D0%B0-%D1%96-%D1%81%D0%B5%D0%BC%D1%96%D0%BE%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0.pdf>
12. Tuchańska В. Ontologia kulturowa: zarys konstrukcji / В. Tuchańska // Diametros. – 2014. – №41. – s.127–151.

ДІАЛЕКТИКА

1. Діалектика як філософське вчення. Предмет діалектики.
2. Діалектика, логіка та теорія пізнання, їх співвідношення.
3. Історична генеза діалектики.
4. Емпірична і теоретична діалектика.
5. Категоріальний, рефлексивний і поняттєвий лади діалектики як логіки.
6. Поняття законів і принципів діалектики.
7. Розсудок, розум і діалектика. Діалектика та софістика.
8. Категорії якості, кількості та міри.
9. Перехід якості в кількість і, навпаки, поза мірою.
10. Поняття рефлексії в діалектиці. Рефлексивні визначення тотожності та відмінності.
11. Поняття боротьби протилежностей в діалектиці. Суперечність та антагонізм.
12. Логічна структура принципу розвитку. Поняття еманції, еволюції, розвитку.
13. Діалектика як теорія розвитку. Спіралевидна форма вияву розвитку.
14. Єдність історичного і логічного та її значення для побудови діалектики як логіки.
15. Структура діалектичного методу. Діалектика і методи наукового пізнання.
16. Діалектика античної Елейської школи. Зенон Елейський.
17. Сократична діалектика в діалогах Платона.
18. Діалектика як діалог. Сучасні концепції діалектики в зарубіжній філософії.
19. Формальна та діалектична логіка, їх специфіка.
20. Діалектика Г. Сковороди.
21. Історія діалектики та її теорія. Діалектика і творчість.
22. Сходження від конкретного до абстрактного в пізнавальному освоєнні об'єкту.
23. Поняття діалектики в контексті співвідношення об'єктивного і суб'єктивного.

Література:

1. Булатов М., Загороднюк В., Малєєв К., Солонько Л. Діалектика без апології. К.: Стилос, 1998.
2. Горькаймер М. Критика інструментального розуму. – Київ: ППС-2002, 2006.
3. Діалектика та її альтернативи. Режим доступу: https://web.archive.org/web/20160313041312/http://libfree.com/196270139_filosofiyadialektika_alternativi.html#329
4. Діалектика: навчальний посібник / Василь Лисий. — Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 480 с.
5. Іщенко Ю. Діалектика і толерантність (Сократ versus Геракліт) // Філософсько-антропологічні студії 2001. К.: Стилос, 2001. С. 223–238.
6. Кримський С.Б. Запити філософських смислів. – К.: Видавець ПАРАПАН, 2003. – 240 с.
7. Мельник В. Наукова методологія та її рівні // Філософія як рефлексія духу. Хрестоматія. – Львів, 2022. – С. 258-276.
8. Озадовська Л.В. Парадигма діалогічності в сучасному мисленні / Озадовська Л.В. – К., 2007 – 166 с. Режим доступу: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:595LiUoqP0EJ:https://www.filosof.com.ua/Ozadovska/Zmist.htm+&cd=1&hl=uk&ct=clnk&gl=ua>
9. Рассел Б. Людське пізнання. Його сфера та межі // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л.Губерського. – К.: Знання, 2009. – С. 321–333.

ГНОСЕОЛОГІЯ, ЕПІСТЕМОЛОГІЯ І ПРАКСЕОЛОГІЯ

1. Предмет гносеології, її місце в системі філософського знання.
2. Поняття "знання" в класичній та посткласичній традиції.
3. Структура знання: види, рівні та форми. Особливості теоретичного знання.
4. Чуттєве та раціональне в пізнанні. Раціоналізм та сенсуалізм.
5. Особливості раціонального пізнання та його форми.
6. Особливості чуттєвого пізнання та його форми.
7. Поняття досвіду та його типи.
8. Позараціональні форми пізнання (фантазія, інтуїція). Інтуїтивне та дискурсивне у пізнанні.
9. Проблема соціально-історичної та культурної зумовленості пізнання в історичному контексті.
10. Пізнання як комунікація . Діалогічний характер пізнання.
11. Проблема розуміння: гносеологічний аспект.
12. Проблема істини в історично-філософському контексті.
13. Проблема об'єктивності істини. Агностицизм, скептицизм, релятивізм.
14. Процесуальність істини. Проблема критерію істини.
15. Кореспондентська теорія істини та її недоліки.
16. Поняття суб'єкта та об'єкта пізнання.
17. Специфіка наукового пізнання. Структура наукового знання: взаємозв'язок емпіричного та теоретичного.
18. Раціональність як основа єдності наукового знання. Від наукової до соціальної раціональності.
19. Основні моделі розвитку наукового пізнання: кумулятивізм, наукова революція, «кейс стадіс».
20. Соціально культурна детермінація наукового пізнання. Інтерналізм та екстерналізм.
21. Проблема інтерпретації в науковому пізнанні.
22. Гносеологічна проблематика античної філософії.
23. Гносеологічна проблематика Нового часу: раціоналізм та сенсуалізм.
24. Еволюція гносеологічних принципів в позитивістській традиції.
25. Особливості некласичної теорії пізнання. Формування парадигми постмодерної науки.

Література:

1. Губерський Л. Філософія. Базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів – К.: Фоліо, 2018. <https://book-ye.com.ua/catalog/filosofiya/filosofiya-bazoviy-pidruchnik-dlya-studentivvyshchychkh-navchalnykh-zakladiv/>
2. Гуссерль Е. Декартові розмірковування. Розмірковування перше // Генеза: Філософські студії. – 1998. – С. 79 – 96. // Режим доступу <http://student-library.net/.../86-1-0-1043>
3. Добронравова І.С. Філософія науки: підручник. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2018. – 255 с.
4. Комар Олена. Постнекласична епістемологія: нові тенденції // Людина в складному світі / за ред. Н.В. Кочубей, М.О. Нестерової. Суми: Університетська книга, 2017. С. 230 -248.
5. Петрушенко В. Гносеологія та епістемологія як філософські науки про пізнання // Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=Li09RCvrBac>
6. Ліотар Ж. Ситуація постмодерну. Режим доступу: https://chtyvo.org.ua/authors/Lyotard_Jean-Francois/Sytuatsia_postmodernu/
7. Людина: мислення і реальність / упоряд.: В. С. Крисаченко,; Ін-т філос. НАН України. - К.; Луцьк, 2001. - 219 с.
8. Мельничук М.І. Епістемологія неявного знання: становлення комунікативного підходу. Режим доступу: <http://eprints.cdu.edu.ua/348/1/N210p012-017.pdf>
9. Петрушенко В. Л. Гносеологія та епістемологія: Навчальний посібник / В. Петрушенко. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2020. – 209 с.
10. Петрушенко В. Л. Епістемологія як філософська теорія знання / В. Л. Петрушенко. – Львів: Вид-во держ. унів.«Львівська політехніка», 2000. – 296 с.
11. Рубанець О. М. Філософські проблеми наукового пізнання. Режим доступу: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/32511>
12. Рубанець О.М. Когнітивна комунікація // Мультиверсум. Філософський альманах. - 2015. - Вип. 5-6. - С. 87-99. Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Multi_2015_5-6_11
13. Рубанець О.М. Філософські проблеми наукового пізнання / Рубанець О.М. - Суми: Університетська книга, 2013. - 229 с.
14. Саноцька Н. Контури постправди в інформаційному суспільстві. Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/11467/Sanotska%20N%20Ya.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
15. Філософські аспекти наукового пізнання : навч. посіб. / [О.Ю. Панфілов, О.П. Дзьобань, І.М. Будур та ін.]; за заг. ред. проф. О.Ю. Панфілова. – Харків : ФІХ КНТЕУ, 2019.
16. Ханстантинов В.О. Філософія науки: курс лекцій. – Миколаїв: МНАУ, 2017. - 188 с.
17. Шевченко В.І. Концепція пізнання в українській філософії. – К., 1993.

ФІЛОСОФІЯ СВОБОДИ

1. Визначте основні принципи витлумачення поняття свободи у філософії Аристотеля.
2. У чому полягає відмінність між свободою в античності і свободою в модерний час (за Б. Констаном).
3. Концепція свободи М. Адлера. Рівні свободи як рівні самоздійснення. Визначте відмінність між поняттями “самоздійснення”, “самореалізація”, “самоутвердження”, “самовизначення”.

4. Свобода – необхідність – примус – насильство: визначення взаємозв'язку у приватному і політичному аспектах.
5. Назвіть основні політичні режими за Аристотелем і дайте коротку характеристику у зв'язку з проблемою свободи.
6. У чому суть комунікативного підходу до свободи людини?
7. Поняття свободи самовизначення – запропонуйте повне визначення з власним поясненням.
8. Нація як необхідна умова запровадження конституційного контролю влади за Дж. Мілем. У чому суть захисту від тиранії панівних думок і настроїв за Дж. Мілем?
9. Що таке вільна воля для Марітена? У чому, на його думку, помилковість поглядів “метафізиків класичної доби” та “сучасних емпіриків”? З чого “розпочинається” вільна воля?
10. Поняття обставинної свободи – запропонуйте повне визначення з власним поясненням.
11. Поняття набутої свободи – запропонуйте повне визначення з власним поясненням.
12. У чому полягає зв'язок між реальною і політичною свободою та правами людини? Чому “посилання на свободу мають підставу лише тоді, коли вона має підстави у праві”?
13. Які аргументи Ви можете висловити з приводу принципу “свободи волі”? Чи має індивід спроможність визначати свою волю?
14. Чи правильно вважати, що “людина є приреченою на свободу” (як це вважав Ж. П. Сартр) з погляду комунікативної філософії? Обґрунтуйте свою думку.
15. У чому полягає відмінність між обов'язком і відповідальністю? Що є основою того, що свобода стосується топіки відповідальності?
16. Свобода у філософії Просвітництва: І. Кант.
17. Чому М. Рідель вважає, що розуміти і тлумачити свободу як “природну властивість” – не правильно? У чому полягають підстави саме такого тлумачення свободи? У світлі попереднього поясніть як Ви розумієте відому сентенцію про те, що “свобода – це пізнана необхідність”?
18. Охарактеризуйте релігійний контекст розуміння свободи і, зокрема, християнський.
19. У чому полягає ліберальне і комунітаристське тлумачення свободи? Визначте предметне поле дискусії між ними і вкажіть відомих представників.
20. Яким чином, на ваш погляд, проблема “малоросійства” пов'язана з проблемою “культурного укорінення”? Назвіть відому вам працю, у якій дається визначення останнього.

Література:

1. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування щодо походження й поширення націоналізму. – К., 2001.
2. Арндт Х. Що таке свобода? // Арндт Х. Між минулим і майбутнім. – Київ: Дух і Літера, 2002. – С. 151-182.
3. Безансон А. Лихо століття: Про комунізм, нацизм та унікальність голокосту. Київ: Пульсари, 2007.
4. Грінфельд Лія. Типи націоналізму // Націоналізм. Антологія. – К.: Смолоскип, 2000. – С. 688-704.
5. Карась А. Переусвідомлення природи людини і свободи у призмі нейродосліджень і семіотики // Феномен свободи у контексті цивілізаційних викликів ХХІ ст. Львів, 2019. С. 143-155.
6. Карась А. Ф. Філософія громадянського суспільства у класичних теоріях і некласичних інтерпретаціях. – Київ-Львів, 2003. – С. 425-429; 444-488.

7. Карась А. Цивілізаційний проект розгортання громадянської ідентичності в контексті “утіленого розуму” / А. Карась // Філософія фінансової цивілізації : зб. наук. пр. ; відп. секретар З. Е. Скринник. – К. : УБС НБУ, 2015. – С. 70–93. Київ, 2020.
8. Лосик О. Феномен свободи і французький постмодернізм / Ореста Лосик. – Львів : Дослідно-видавничий центр Наукового товариства ім. Шевченка, 2016. – 302 с.
9. Патнем Роберт. Творення демократії. – К., 2002.
10. Пітер ван Інваген. Нарис про свободу волі / пер. з англ. К.: Дух і літера, 2016. 366 с.
11. Романюк А.С. Історія західних політичних вчень: Політичні доктрини ХХ–початку ХХІ ст.: навч. посібник. – Київ: Знання, 2011. – 255 с.
12. Свендсен Ларс Фр. Г. Філософія свободи. Львів: видавництво Анетти Антоненко, Київ: Ніка-Центр, 2016. 336 с.
13. Соціальні, економічні та релігійні виміри свободи: Збірник текстів / Уклали: А. Карась, Ю. Біленко. ЛНУ ім. І. Франка, 2002.
14. Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності і політика скривдженості. Пер. з англ. пер. з англ. Тетяна Сахно. – 2-ге вид. – К. : Наш Формат, 2020.
15. Хайек Ф.А. Право, законодавство та свобода: Нове викладення широких принципів справедливості та політичної економії: В 3 т. / Пер. з англ. – К.: Сфера. Т. 1.: Правила та порядок.– 1999. – 196 с. Режим доступу: https://chtyvo.org.ua/authors/Haiek_Fridrikh/Pravo_zakonodavstvo_ta_svoboda_Nove_vyk_ladennia_shyrokykh_pryntsypiv_spravedlyvosti_ta_politychnoi_e/

СОЦІОЛОГІЯ

1. Предмет і об’єкт соціології. Структура соціологічного знання.
2. Соціологія О. Конта. Соціал-дарвінізм як позитивістський напрям в соціології.
3. Расово-антропологічна школа. Становлення соціобіологічної проблематики.
4. Географічний напрям у соціологічній думці ХІХ ст.
5. Типи суспільної солідарності: механічна та органічна.
6. Е. Дюркгайм про норму і патологію.
7. Розуміюча соціологія як наука про дійсність.
8. Соціальна дія та проблема раціональності.
9. Типи соціальної дії: цілераціональна, цінніснораціональна, афективна та традиційна.
10. Типи панування (легальне, традиційне, харизматичне).
11. Ідеальний тип як теоретична і конструктивна схема.
12. Теорія соціальної дії Т.Парсонса. Соціальна система в концепції Т.Парсонса.
13. Р. Мертон про соціальну структуру та аномію.
14. Теорія соціального конфлікту Р. Дарендорфа, Л. Козера, Р. Колінза.
15. Символічний інтеракціонізм. Д.Г. Мід.
16. Феноменологічна соціологія: А. Шюц.
17. П. Бергер та Т. Лукман про соціальне конструювання реальності.
18. Етнометодологія Г. Гарфінкеля.
19. Постмодерн і соціологія культури.
20. Місце і роль соціології у розвитку людства ХХІ ст.
21. Політична соціологія М. Драгоманова.
22. Соціологія І. Франка.
23. "Генетична соціологія" М. Грушевського.
24. Політична антропологія В. Липинського.
25. Соціологічні дослідження українських вчених в еміграції.
26. Українська соціологія в радянський період: криза та занепад.
27. Основні підходи до вивчення сім’ї в західній соціологічній традиції: конфліктологічний, структурно-функціональний, інтеракціоністський та інші.
28. Гендерна соціологія: предмет, об’єкт та методи. Трансформація гендерних ідеалів та культурних стереотипів.

29. Предмет, об'єкт, завдання та методи соціології політики.
30. Політична культура та політична соціалізація.
31. Предмет, об'єкт, завдання методи та функції соціології релігії.
32. Предмет, об'єкт, функції та методи соціології культури.
33. Соціологія мистецтва, кіно, театру, музики.
34. Міський та сільський типи культури, роль сільської культури в історичному розвитку українського суспільства.
35. Предмет і об'єкт соціологічного дослідження. Мета і завдання соціологічного дослідження.

Література:

1. Бауман З. Глобалізація: наслідки для людини і суспільства. / Пер. з англ. Ігоря Андрущенка; наук. ред. М.І.Винницький. – К.: Київ.-Могил. акад., 2008. – 108 с.
2. Білоус В, С. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2002. – 140 с.
3. Вебер Макс Про внутрішнє покликання до науки // Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика / Макс Вебер; Перекл. з нім., післям. Та комент. О. Погорілого. – Київ, 1998.
4. Вебер Макс. Протестантська етика і дух капіталізму. К.: Наш формат, 2018 р., 216 с.
5. Гантінгтон Семюел. Політичний порядок у мінливих суспільствах. К.: Наш формат, 2020, 448 с.
6. Гіденс Е. Соціологія / Е. Гіденс / пер. з англ. В. Шовкун, А. Олійник; наук. ред. О. Іващенко. – К.: Основи, 1999. – 726 с. Режим доступу: <https://westudents.com.ua/knigi/567-sotsologiya-gdens-enton.html>
7. Дюркгейм Е. Первісні форми релігійного життя: Тотемна система в Австралії. Київ: Юніверс, 2002, 242 с.
8. Євген Бистрицький, Сергій Пролєєв, Роман Зимовець. Комунікація і культура в глобальному світі. – К., Дух і літера, 2020. 416 с.
9. Загальна соціологія: [хрестоматія] / концепція, упоряд., перекл. А.В. Фурман, В.С.Біскуп, О.С. Морщакова. Київ: Видавництво Ліра-К, 2019. 354 с.
10. Історія соціології (у 2-х кн.) [Електронний ресурс] : навчальний посібник / О. А. Рахманов, С. С. Бульбенюк, Ю. М. Манельюк. – К. : КНЕУ, 2017. – 279 с.
11. Лі Макінтайр. Постправа. К., 2021, 208 с.
12. Михайло Грушевський. Початки громадянства (Генетична соціологія). К., Центр навчальної літератури, 2020, 330 с.
13. Мід Дж. Г. Дух, самість і суспільство. З точки зору соціального біхевіориста. - К.: Український Центр духовної культури, 2000. - 416 с.
14. Пилипенко, В. Є. Спеціальні та галузеві соціології: Навч. посібник / В. Є. Пилипенко, О. І. Вишняк, О.Д. Куценко. – К. : Каравела, 2003. – 372 с.
15. Підходи до класового аналізу. За ред. Е. О. Райта; переклад з англ. О. Симончук. Київ : Інститут соціології НАН України, 2019.
16. Пікетті Тома. Капітал у ХХІ столітті / Тома Пікетті. Пер. з англійської Наталії Палій. К. : Наш Формат, 2016. – 696 с.
17. Соціологія модерну та модернізації [Електронний ресурс] / П. В. Кутуєв, А. В. Багінський, та інші. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. – 355 с. Режим доступу: <http://www.sociology.kpi.ua/wpcontent/uploads/2020/02/Sociology-of-modernity-and-modernization.pdf>
18. Соціологія. Хрестоматія (від першоджерел до сучасності) У 2-х томах. – Т.1. – Львів: ДУВС, 2019.
19. Соціологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / В.І.Волович, М.І.Горлач, В.Г.Кремень та ін. – 6-те вид., - К: Центр учбової літератури, 2019 – 808 с.
20. Соціологія: Терміни, поняття, персоналії / За ред. В. Пічі. – К.: Каравела; Л.: Новий

Світ-2000, 2002. – 480 с.

21. Тьоніс Ф. Спільнота та суспільство. Основні поняття чистої соціології. - Київ : Дух і літера, 2005. – 262 с.

ФЕНОМЕНОЛОГІЯ ТА ГЕРМЕНЕВТИКА

1. Значення терміну “герменевтика”. Види герменевтики.
2. Місце і завдання герменевтики у філософії В. Дильтея.
3. Герменевтика як аналітика Dasein у фундаментальній онтології М. Гайдегера.
4. Головне питання філософії М. Гайдегера. Тлумачення Гайдегером понять «феномену» та «феноменології».
5. Головні ідеї праці М. Гайдегера “Із розмови про мову”.
6. Загальні риси філософської герменевтики Г.-Г. Гадамера. Поняття “герменевтичного досвіду”, його види.
7. Поняття істини в герменевтиці Гадамера. Співвідношення істини і методу.
8. Головні ідеї праці Г.-Г. Гадамера “Істина і метод”.
9. Головні риси феноменологічної герменевтики П. Рікера.
10. Прагматична герменевтика Р. Рорті.
11. Предмет феноменології.
12. Варіанти феноменології та її місце у сучасній філософії.
13. Вплив ідей інтенційної психології Brentano на Гусерля.
14. Поняття феномену у повсякденній мові та у філософії Канта.
15. Поняття феномену у феноменології Гусерля.
16. Поняття феномену у феноменології М. Гайдегера.
17. Співвідношення понять “феномен”, “факт”, “сутність”.
18. Природна настанова. Елементи природної настанови.
19. Поняття феноменологічної настанови.
20. Поняття феноменологічної редукції, передумови її виникнення.
21. Зв’язок понять “редукція”, “epoché”, “залучення в дужки”.
22. Ейдетична та трансцендентальна редукції.
23. Структура інтенції: “ноема”, “ноеза”, “смісл”, “номатичне ядро”.
24. Поняття трансцендентальної інтерсуб’єктивності.
25. “Життєсвіт” (Lebenswelt) як основа інтерсуб’єктивного досвіду людини.
26. Завдання феноменології в умовах кризи європейського людства.
27. Тіло як “третій вимір”. Поняття “феноменального тіла”.
28. Феноменологічна аксіологія М. Шелера.
29. Феноменологічна соціологія А. Шюца.
30. Етика Іншого Е. Левінаса.
31. Герменевтична феноменологія П. Рікера.

Література:

1. Богачов А. Досвід і сенс – Київ: Дух і літера, 2011. – 333 с.
2. Богачов А. Передісторія філософської герменевтики. – Наукові записки НаУКМА. – К.: Стилос, 2000. – Т. 18. – С. 17–21.
3. Богачов А. Філософська герменевтика. – К. : Курс, 2006. – 405 с.
4. Вандельфелс Бернхард Вступ до феноменології. – К. : Альтерпрес, 2002. – 176 с. – (Сучасна гуманітарна бібліотека).
5. Гадамер Г.-Г. Поезія і філософія / Гадамер Г.-Г. ; [пер. з нім. С. Голендер] // Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. – Львів : Літопис, 1996. – С. 208–215.
6. Гадамер Г.-Г. Про вклад поезії у пошук істини / Гадамер Г.-Г. ; [пер. з нім. Т. Возняк] // Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. – Львів : Літопис, 1996. – С. 216–222.

7. Дільтей Виникнення герменевтики. Додатки з рукописів // Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки : [хрестоматія]. – К. : Ваклер, 1996. – С. 33–60.
8. Квіт С. М. Основи герменевтики: Навч. посіб. – К.: Вид. дім “КМ Академія”, 2003.
9. Кебуладзе В. Феноменологія. Навчальний посібник. – ППС : 2002, 2005. – 118 с.
10. Кошарний С. О. Біля джерел філософської герменевтики (В. Дільтей та Е. Гуссерль). – К. : Наука, 1992. – 124 с.
11. Кошарний С. О. Феноменологічна концепція філософії Е. Гуссерля: критичний аналіз. – К. : Український Центр духовної культури, 2005. – 372 с.
12. Моріс Мерло-Понті Видиме й невидиме з робочими нотатками / [пер. з фр. Є. Марківа; упоряд. К. Лефор]. – Київ: Вид. Дім. “Вид. дім “КМ Академія”, 2003 – 265 с.
13. Сартр Ж.–П. Буття і ніщо: Нарис феноменологічної онтології / [пер. з фр. В. Лях, П. Тарашук]. – К. : Основи, 2001. – 854 с.
14. Федорика Д. Іntenціональність і самосвідомість / Федорика Д. ; [пер. з англ. Т. Добко] // Досвід людської особи: нариси з філософської антропології. – Львів : Свічадо, 2000. – С. 67–122. – (Антологія персоналістичної думки).
15. Феноменологія і філософський метод. Щорічник Українського феноменологічного товариства 1999 р. – К. : Тандем, 2000. – 228 с.
16. Феноменологія: рецепція в Східній Європі : Щорічник 2000 / Українське феноменологічне товариство при Українському філософському фонді : [відп. ред. А. Л. Богачов]. – К. : Тандем, 2001. – 242 с.

СЕМІОТИКА

1. Л. Вітгенштайн про завдання прояснення “логіки нашої мови” і про можливість ясного висловлювання думки.
2. Лінгвістичний поворот у філософії. Мова як структурне і знакове опосередкування між людиною і буттям.
3. Семіотичний внесок Ч. Пірса. Розрізнення між семіологією і семіотикою.
4. Ф. де Сосюр про місце мови серед явищ людського життя. Семіологія. У чому полягає найвагоміший внесок Ф. де Сосюра у розвиток ідеї знака?
5. У чому полягає дух картезіанства за Ч. Пірсом? Які недоліки картезіанства він називає?
6. Що таке ЗНАК? Запропонуйте найпростішу характеристику. Охарактеризуйте три основні функції знака. З яких трьох елементів, за Ч. Пірсом, складається знак? Подайте їхню характеристику.
7. Окресліть відмінності між поняттями “довкілля” і “середовище”. Що таке “Umwelt”?
8. У чому полягає відмінність між “фізичною річчю” та “об’єктом”? Як називаються відношення між об’єктами?
9. Що таке КОД і на основі чого він може виникати? У чому полягають відмінності між структурним кодом і процесуальним кодом?
10. Що таке “семіотична компетенція”? У чому полягає відмінність між семіотичними компетенціями людини і тварини? Охарактеризуйте базові функції (первинну і вторинну) семіотичної компетенції.
11. Що таке наратив і яка його роль у семіотичній компетенції?
12. Поняття знакової системи та основні види знаків. Відчуття і сприйняття з погляду семіотики.
13. Що таке семіотика – запропонуйте визначення її предмету і охарактеризуйте її функції та підрозділи предмету.
14. У чому полягає природа символу як типу знаку. Що є достатньою підставою перетворення знаку у символ?

15. Знак і значення. Назвіть компоненти значення і поясніть, що таке референт, денотат, конотація, означувальник? Вкажіть чинники творення конотацій.
16. Енкратичні та акратичні джерела значень, за Р. Бартом.
17. Поняття *семіозу* та його рівні: фіто-, фізіо-, зоо- й антропосеміоз. Інтерпретанта, інтерпретант, інтерпретація
18. Мова і мовлення з погляду семіотики: основні функції
19. Розуміння досвіду в контексті семіозу. Досвід як формальна об'єктна структура. Трихотомія досвіду.
20. Прагматичний вимір семіотики. Розрізнення реальності і дійсності.
21. Проблема симуляції розуміння і поняття "симулякр".

Література:

1. Бацевич Ф. С. Філософія мови: Історія лінгвофілософських учень. Підручник. – К.: ВЦ «Академія», 2008. – С. 19-30, 58-75.
2. Бодріяр Ж. Симулякри і симуляція. К.: Основи, 2004. С. 5-65.
3. Бодріяр Ж. Символічний обмін і смерть. Л.: Кальварія, 2004. (Порядок симулякрів) С. 85-143. Режим доступу: <https://ukrlib.com.ua>
4. Дерріда Ж. Структура, знак і гра в дискурсі гуманітарних наук // Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. – С. 457-478.
5. Ділі Дж. Основи семіотики. Львів: Арсенал, 2000. С. 37-45; 160-190. Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Deely_John/Osnovy_semiotyky.pdf
6. Карась А. Семіотична перспектива інтерпретації реальності як дійсності // Філософська думка. № 5, 2008. С. 16-29.
7. Леві-Строс К. Міт і значення // Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст./ За ред. М. Зубрицької. Львів: Літопис, 1996. С. 343-357.
8. Патнем Гіларі. Розум, істина й історія. К.: Альтернативи, 2003. (Розділ 1-2: проблеми з референцією). С. 28 – 60.
9. Deely John. Innenwelt and Umwelt//Вісник Львівського університету. Серія філософські науки. 2019. Випуск 21. С. 3–16. Режим доступу: http://fs-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/21_2019/3.pdf

ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ

1. Поняття історії. Теорія історичного процесу. Філософія історії в системі соціальної філософії.
2. Соціальна філософія і філософія історії.
3. Проблеми філософії історії в соціологічній концепції М. Вебера та Г. Зімеля.
4. Проблема співвідношення понять "історіографія", "історіософія", "методологія історії", "філософія історії".
5. Основні школи філософії історії та методології в історичній європейській та українській традиції ХІХ–ХХ ст.
6. Антична філософія історії.
7. Міфологічний тип світогляду як спосіб осягнення історії. Проблеми сучасного розуміння міфологічного осягнення історії.
8. Історія в світлі християнського вірування. Основні напрямки християнської філософії історії в ХХ ст.
9. Неотомістська історіософія.
10. Філософія історії в добу Просвітництва.
11. Філософія історії Г. Гегеля.
12. Матеріалістичне розуміння історії.
13. Філософія історії і філософський ірраціоналізм: історіософія школи "філософія життя"
14. Філософія історії Р. Дж. Колінгвуда.

15. Нелінійне тлумачення історичного процесу в морфології історії О. Шпенглера. О. Шпенглер про слав'янську культуру та її майбутнє.
16. Некласична цивілізаційна концепція історії А. Тойнбі.
17. Філософія історії А. Тойнбі в руслі філософсько-культурологічної традиції М. Данілевського та ін.
18. Історизм та "історицизм" в концепції К. Попера.
19. Історія в екзистенціальній філософії.
20. Франкфуртська школа філософії історії.
21. Постмодерністське бачення історії.
22. Філософія історії "Школи Анналів"
23. Структурна антропологія та історія.
24. Концепція всесвітньої історії М. Грушевського.
25. Проблеми сучасної української філософії історії.
26. Проблеми створення єдиної концептуальної картини всесвітньої історії.
27. Смысл та перспективи історії.

Література:

1. Бойченко І.В. Філософія історії. К., 2000.
2. Винар Л. Силуети епох. Дрогобич. 1992. С. 87-97.
3. Винниченко В. Відродження нації. К., 1990.
4. Воценок В.Ю. Логіка виникнення концепту "цивілізація" у філософії історії А. Тойнбі // Філософські обрії. – 2009. - № 21. – С. 147-161
5. Габермас Ю.. Філософський дискурс модерну. Переклад з німецької та коментарі В.М. Купліна. - Київ, 2001
6. Грушевський М. Соціально-виховуюче значення вивчення історії // Хто такі українці і чого вони хочуть. К., 1991
7. Дашкевич Я. Дорогами української Кліо // Пам'ять століть. 1996. № 3.
8. Доманська Є. Історія та сучасна гуманітаристика: дослідження з теорії знання про минуле. К.: Ніка-Центр, 2012.
9. Зашкільняк Л.О. Методологія історії від давнини до сучасності. Львів, 1999.
10. Кислюк К. Методологічні проблеми дослідження історіософії в українській філософській культурі // Філософські обрії. – 2008. - № 19. - С. 123-137.
11. Кислюк К.В. Сучасна українська історіософія: вмоцнення в європейські інтелектуальні обшири // Гуманітарний часопис. – 2008. - № 4. – С. 48-55.
12. Колінгвуд Р.Д. Ідея історії. К., 1996. С. 54-66, 278-307.
13. Куцупал С.В. Постмодернізм – зваблива та нерозкрита таємниця // Філософські обрії. – 2009. - № 21. – С. 3-15.
14. Мінаков М.А. Теорія досвіду Г. Когена в контексті виникнення неокантіанського руху // Мультиверсум. Філософський альманах. - К.: Центр духовної культури. - 2004. - № 41.
15. Прицак О. Історіософія та історіографія М. Грушевського. Київ-Кембрідж. 1991. С.5-43.
16. Ускова Т.О. Соціокультурні передумови виникнення ідеї "кінця історії" // Гуманітарний часопис. – 2009. - № 1. – С. 46-53.
17. Франко І. Мислі об еволюції в історії людськості // Збір. у 50 т. – К., 1986. – Т. 45.
18. Франко І. Що таке поступ? // Збір. творів: У 50 т. К., 1986. Т.45.
19. Яковенко Н. Вступ до історії. К., 2007. С. 17-41.
20. Ясперс К. Про сенс історії // Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями. Хрестоматія/ Упорядники В.В.Лях, В.С.Пазенок. К.,1996. С.183-213.
21. Ящук Т.І. Філософія історії. К., 2004

СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ

1. Поняття предмету соціальної філософії. Соціальна філософія і наука.
2. Просвітительство та теорії суспільного договору.
3. Соціально-філософські погляди І. Канта і Г. Гегеля.
4. Соціальні пошуки школи "філософії життя".
5. Проблеми соціальної філософії в неокантіанстві та неогегельянстві.
6. Витоки української соціально-філософської думки в Україні.
7. Політична філософія М. Драгоманова та соціально-філософські пошуки І. Франка.
8. Політична філософія Д. Донцова та В. Липинського.
9. Основні напрями та проблеми розвитку новітньої української соціальної філософії.
10. Екзистенціальні пошуки соціального.
11. Раціоналістичні проекти суспільного розвитку.
12. Релігійні концепції суспільства
13. Технократизм як соціальна теорія.
14. Психоаналіз і соціальна філософія.
15. Концепція відкритого суспільства: А. Бергсон, К. Попер, Дж. Сорос.
16. Відкрите суспільство та його вороги: від Платона до Маркса.
17. Становлення соціальної філософії Мадридської школи.
18. Соціальна філософія Х.Ортеги-і-Гасета від екзистенціалізму до філософської антропології.
19. Розвиток ідей Франкфуртської критичної філософії в концепції Ю. Габермаса.
20. «Феномен людини» доктрина оптимістичного еволюціонізму.
21. «Інтегральний гуманізм» Ж. Марітена як соціальний проект майбутнього.
22. Структуралізм та постструктуралізм.
23. Етапи творчої еволюції М. Фуко. «Наглядати і карати»: становлення дисциплінарного суспільства.
24. Ю. Габермас: дискусія з постмодерністами.
25. Екологічна проблема та її глобальний характер. Демографічна ситуація в світі: шляхи подолання кризи.
26. Синергетика як новий діалог людини з природою.
27. Місце проблеми людини в системі філософського знання.
28. Філософська антропологія як напрям філософії ХХ ст. і метод пізнання реальності. Антропологічні пошуки М. Шелера та М. Бубера.
29. Основні доктрини антропогенезу.
30. Соціальна міфологія ХХ ст.
31. Персоналістська тенденція в українській філософській традиції.
32. Поняття духовного життя суспільства.
33. Повсякденність та теоретична свідомість.
34. Політична та правова свідомість.
35. Техніка як соціальний феномен.
36. Технологічний, соціальний та особистісний вимір розвитку науки і техніки.
37. Інформативна та технологічна революція та її соціальні наслідки.
38. Політична культура: проблеми і суперечності її становлення та розвитку.
39. Демократія як соціальний феномен. Демократія і тоталітаризм.
40. Філософські проблеми становлення громадянського суспільства в Україні.
41. Національне державотворення і громадянське суспільство: поступ і суперечності.

Література:

1. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування щодо походження й поширення націоналізму. – К., 2001.
2. Андрущенко В. Історія соціальної філософії: (західноєвропейський контекст) : підручник / В. Андрущенко. – Київ : Тандем, 2000. – 405 с.

3. Берлін І. Чотири есе про свободу (Дві концепції свободи). К., 1994.
4. Бубер М. Я і Ти. Шлях людини за хасидським вченням / пер. з нім. В. Терлецького і Н. Спринчан. Київ: Дух і Літера, 2012. 272 с.
5. Бюлер Дитрих. Відповідальність за майбутнє з глобальної перспективи. Актуальність філософії Ганса Йонаса та етики дискурсу. Передмова Гюнтера Альтнера. Переклад з німецької, післямова, примітки Анатолія Єрмоленка. – К.: Стилос, 2014. – 157 с.
6. Вельш В. Наш постмодерний модерн / пер. з нім. А.Л. Богачова, М.Д. Култаєвої, Л.А.Ситніченко. Київ: Альтерпрес, 2004. 328 с.
7. Габермас Ю. Залучення іншого: студії з політичної теорії / Юрген Габермас ; [пер. з нім. Андрій Дахній ; наук. ред. Борис Поляруш]. – Л. : Астролябія, 2006. – С. 337-404.
8. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості. – Львів, 2000.
9. Габермас Юрген. Інший спосіб подолання філософії суб'єкта: комунікативний versus суб'єктивний розум // Пер. з нім. А. Богачова / Габермас Юрген. Філософський дискурс сучасності. – К.: Український філософський фонд, 1998. – С. 5-37.
10. Гантінгтон С. Політичний порядок у мінливих суспільствах / пер. з англ. Тарас Цимбал. Київ: Наш Формат, 2020. 448 с.
11. Гьосле В. Практична філософія в сучасному світі. – Режим доступу: https://chtyvo.org.ua/authors/Hosle_Vittorio/Praktychna_filosofiiia_v_suchasnomu_sviti/
12. Енциклопедія постмодернізму. К. : Основи, 2003. – 503 с.
13. Еріксен Т. Г. Сміття і люди. Зворотний бік споживання / пер. з норвез. І. Сабор. Київ: Ніка-Центр, 2016. 224 с.
14. Єрмоленко А. М. Соціальна філософія у структурі соціогуманітарних наук / Анатолій Єрмоленко // Філософська думка. – 2020. – № 5. – С. 6–22. Режим доступу: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/19760>
15. Єрмоленко А.М., Бауман Ю.А., Лазоренко О.О., Надольний М.І., Шамрай В.В., Нечипоренко В.О, Фінько А.Є., Щербак С.І. Ціннісно-нормативне обґрунтування соціальних теорій – К.: Наукова думка, 2014. – 456с.
16. Ключовський Я. А. Філософія діалогу / Я. А. Ключовський. – Київ : Дух і літера, 2013. – 224 с.
17. Комунікативні трансформації в сучасній науці: Монографія. Т. Гардашук, В. Кузнецов, В. Навроцький, В. Омелянчик Н. Вяткіна, А. Васильченко, Ю. Писаренко, О. Маєвський, Я. Кохан, І. Кисляковська. К., Інститут філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, 2022. – 394 с.
18. Кульчицький О. Український персоналізм. – Мюнхен-Париж: УВУ, 1985. – 192с.
19. Ланюк Є. Політика і мистецтво. Історичний взаємозв'язок : монографія / Євген Ланюк. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 244 с.
20. Ліотар Ж.-Ф. Ситуація постмодерну // Філософ. і соціол. думка, 1995. – № 5-6. – С. 15-38.
21. Лях В.В., Йосипенко О.М, Любимий Я.В., Пазенок В.С., Райда К.Ю., Ситніченко Л.А. Соціокультурні та теоретичні засади філософії постмодерну – К., 2017. – 312 с.
22. Лях В.В., Любимий Я.В., Райда К.Ю., Шевченко С.Л., Ільїна А.В., Куплін В.М. Трансформація засад філософії за доби постмодерну. – К., 2018. – 331с.
23. Мемфорд Л. Міф про машину. Техніка і розвиток людини / Сучасна зарубіжна соціальна філософія. Хрестоматія: Навч. посібник К., 1996. С.58-87.
24. Національна пам'ять в умовах суспільних перетворень: Монографія. В. Фадєєв, Г. Носова, М. Кисельов, О. Кисельов, С. Грабовський – К.: Інститут філософії імені Г.С. Сковороди НАН України, 2022. – 296 с.
25. Попович М. Національна ідея і соціальні трансформації в Україні. – К., 2005. – 328 с.
26. Поправко О.В. Антропологія: навчальний посібник. Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2016. 285 с.
27. Рудинеско Е. Філософи в обіймах бурі / пер. з фр. О. А. Юдіна. Київ: Ніка-Центр, 2007. 208 с. Режим доступу: https://chtyvo.org.ua/authors/Elisabeth_Roudinesco/Filosofy_v_obiimakh_buri/

28. Сучасна аналітична філософія: від прагматики мови до концептуалізації свідомості: монографія – А. Синиця - Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017.
29. Тейлор Ч. Джерела себе. Творення новочасної ідентичності / Пер. з англ. – К.: Дух і літера, 2005. – 696 с.
30. Фадєєв В.Б., Носова Г.Ю., Кисельов М.М., Грабовський С.І., Кисельов О.С. Етнічність. Культура. Історія. Соціально-філософські нариси. – К.; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2019. – 272 с.
31. Філософська антропологія (філософія людини) [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Р. А. Арцишевський ; Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Ін-т соц. наук, Наук.-метод. центр світогляд. освіти. - Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2011.
32. Фуко М. Що таке автор? Антологія світової літературно-критичної думки ХХ століття. Львів, 1996. – С. 442-457.
33. Хабермас Юрген. Комунікативна дія і дискурс – дві форми повсякденної комунікації // Ситниченко Л. Першоджерела комунікативної філософії. – К.: Либідь, 1996. – С. 84-90.
34. Харарі Ю.Н. 21 урок для 21 століття Пер. з англ. Київ: Форс Україна, 2018. 416 с.
35. Шелер М. Сутність моральної особистості // Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки. – К., 1996.

ІСТОРІЯ АНТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ

1. Головні проблеми філософії Фалеса.
2. Філософія Анаксимандра. Проблема первини. Походження життя.
3. Філософія Анаксимена. Проблема первини. Космогонія.
4. Філософія Геракліта. Головні принципи діалектики. Проблема первини. Вчення про логос. Гносеологічна проблематика.
5. Вчення Піфагора про число. Ідея міри і гармонії. Вчення про душу. Метемпсихоз. Теорія пізнання.
6. Елейська філософія. Філософія Ксенофана. Теологічний монізм Ксенофана. Онтологія. Гносеологія.
7. Філософія Зенона з Елеї. Апорії Зенона та їх функціональне навантаження.
8. Філософія Парменіда.
9. Філософія Анаксагора. Вчення про гомеомерії. Вчення про світовий розум (Нус). Походження життя. Теорія пізнання та її головний принцип.
10. Атомістична теорія матерії Левкіппа-Демокрита. Космогонія і космологія. Вчення Демокрита про необхідність. Гносеологія Демокрита. Проблема істини.
11. Антична софістика: Філософія Протагора. Філософія Горгія. Принципи софістичної філософії.
12. Філософія Сократа. Філософський метод Сократа і його складові. Вчення про індукцію. Етичне вчення Сократа.
13. Філософія сократичних шкіл (мегарська, кінійська, кіренайська).
14. Філософія Платона. Головні принципи філософії Платона. Вчення про ідеї (діалоги Гіппій Великий і Протагор).
15. Вчення Платона про державу і суспільство (Держава, Закони). Проблема виникнення держави. Ідеальна держава та її організація, форми правління. Соціальний смисл утопії Платона.
16. Теорія пізнання Платона. Постановка проблеми про природу знання і критика сенсуалізму в діалозі Теетет. Пізнання як пригадування. Пізнання ідей і діалектичний метод.
17. Етичне вчення Платона і його значення. Проблема смислу людського життя в трактатах Федон і Теетет. Вчення про чесноти. Вчення Платона про людину (Федон). Естетика Платона.

18. Філософія Аристотеля. Концепція «першої» філософії у Метафізиці. Вчення про чотири причини буття.
19. Аристотелівське вчення про матерію і форму, можливість і дійсність.
20. Фізика Аристотеля (Фізика). Вчення про рух, простір і час. Вчення про першодвигун. Космологічні ідеї Аристотеля.
21. Вчення Аристотеля про суспільство і державу (Політика). Форми державного правління і їх характеристики.
22. Проблеми гносеології і діалектика Аристотеля (Метафізика, Топіка, Про душу). Вчення про метод. Філософський сенсуалізм. Класифікація наук.
23. Концепція Аристотеля про Розум-першорушій як космічний принцип.
24. Вчення Аристотеля про категорії.
25. Етичне вчення Аристотеля (Етика Нікомаха). Вчення про чесноти.
26. Естетичне вчення Аристотеля.
27. Філософія Епікура. Теорія пізнання. Етичне вчення.
28. Філософія Лукреція Кара (Про природу речей).
29. Античний скептицизм і його представники.
30. Еклектизм як напрямок античної філософії.
31. Філософія стоїків. Фізика. Ідеал стоїчного мудреця (Сенека. Моральні листи до Луцілія).
32. Головні ідеї філософії неоплатонізму.

Література:

1. Адо П. Що таке антична філософія? Київ : Новий Акрополь, 2014. 428 с.
2. Арістотель Метафізика / пер. з давньогрец., передмова і прим. О. А. Юдіна. Харків : Фоліо, 2020. 300 с.
3. Захара І. Лекції з історії філософії. Львів : ЛБА, 1997. 398 с.
4. Кар Т. Л. Про природу речей / пер., передм. та приміт. А. Содомори. Київ : Дніпро, 1988. 191 с.
5. Кондзьолка В. В. Нариси історії античної філософії. Львів, 1993. 260 с.
6. Платон. Бенкет / перекл. з давньогрецької і коментарі Уляни Головач. Львів : Видавництво УКУ, 2005. 178 с.
7. Платон Діалоги. Київ : Основи, 1999. 395 с.
8. Сенека Л. А. Моральні листи до Луцілія / пер. Андрій Содомора. Львів : Априорі, 2017. 552 с.
9. Татаркевич В. Історія філософії : в 3 т. Львів : Свічадо, 1997. Т. 1 : Антична і середньовічна філософія / переклад з польської Олега Гірного. 451 с.
10. Читанка з філософії: в 6 кн. Київ : Довіра, 1992. Кн. 1 Філософія Стародавнього світу / гол. ред. Г. І. Волинка. С. 93-205.
11. Duignan V. The History of Philosophy : Ancient Philosophy: From 600 BCE to 500 CE. 2010. P. 213.
12. Graham D. W. The Texts of Early Greek Philosophy: The Complete Fragments and Selected Testimonies of the Major Presocratics. Publisher: Cambridge University Press, 2010. 1040 p.
13. Hetherington S. C., Smith N. D. The Philosophy Of Knowledge: A History Volume 1 Knowledge In Ancient Philosophy. Publisher: Bloomsbury Academic, 2019. 271 p.
14. Karsten Friis Johansen. A history of ancient philosophy: from the beginnings to Augustine. Routledge, 1999. P. 727.
15. Kenny A. Ancient Philosophy: A New History of Western Philosophy. Volume 1. Oxford University Press, USA, 2006. P. 364.
16. Reale G., Catan J. R. The Systems of the Hellenistic Age: History of Ancient Philosophy. Publisher: State University of New York Press, 1985. 548 p.

ІСТОРІЯ СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ

1. Передумови виникнення, джерела та основні концепти християнської філософії.
2. Історико-філософські періоди середньовічної філософії: ідеї та представники.
3. Філософське вчення апологетів ранньої патристики.
4. Неоплатонізм і його роль у формуванні християнської філософії.
5. Філософська концепція Аврелія Августина (онтологічний статус людини, теорія пізнання, вчення про предестинацію, концепція часу).
6. Волюнтаризм Аврелія Августина: основні концепти, ідеї, критика
7. Філософське вчення каппадокійських отців церкви.
8. Суперечка про універсалії у схоластичній філософії.
9. Докази існування Бога у середньовічній філософії.
10. Філософська концепція Ансельма Кентерберійського.
11. П'єр Абеляр і Бернард Клервоський – визначні постаті у філософії та культурі XII століття.
12. Фальсафа Багдадської школи.
13. Арабський аристотелізм Кордовської школи.
14. Філософська концепція Св. Бонавентури.
15. Вчення про інтелект в арабській філософії доби Середньовіччя.
16. Основні концепти філософського вчення Св. Томи з Аквіну.
17. Вчення про буття у філософській концепції Томи Аквінського.
18. Розум і віра як два шляхи пізнання істини у схоластичній філософії.
19. Категорія ніщо у філософській концепції Йогана Екгарта.
20. Принцип індивідуалізації у філософській концепції Дунса Скота.
21. Новий рух в логіці (via moderna) і його виразник Вільям Оккам.
22. Натурфілософія доби Ренесансу: основні концепти та ідеї.
23. Філософська концепція Миколи Кузанського.
24. Філософія епохи Відродження: генезис, ідеї, напрями, представники.
25. Основні концепти моральної проблематики доби Середньовіччя.

Література:

1. Абеляр П. Історія моїх страждань. Листування Абеляра й Елоїзи / П'єр Абеляр ; [пер. з лат. Р. Паранько]. Львів : Літопис, 2004. 136 с.
2. Августин Аврелій. Сповідь. Львів : Свічадо, 2021. 356 с.
3. Антоніс Фірігос. Вступ до історії патристичної та візантійської філософії від початків християнства до іконоборства). Львів: Видавництво УКУ, 2017. 280 с.
4. Баумейстер А. Тома Аквінський: вступ до мислення. Бог, буття і пізнання. Київ: Дух і літера, 2012. 408 с.
5. Григорій Богослов. П'ять слів про богослов'я. Львів: видавництво УКУ, 2018. – 270 с.
6. Ібн Сіна. Книга Спасіння. К.: Темпора, 2020. 592 с.
7. Кондзьолка В. Історія середньовічної філософії. Львів: Видавництво «Світ», 2001. 320 с.
8. Рассел Б. Історія західної філософії / Пер. з англ. Ю. Лісняка, П.Тарашука. Київ: Основи, 1995. 759 с.
9. Пашук А.І. Нариси з історії філософії середніх віків. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. 712 с.
10. Татаркевич В. Історія філософії. Т.1, Львів: Свічадо, 1999. 352 с.
11. Gilson E. La philosophie au Moyen Age, des origines patristiques à la fin du XIVe siècle. Deuxième édition, revue et augmentée. Paris, Payot, 1944. 782 p.

ІСТОРІЯ ФІЛОСОФІЇ НОВОГО ЧАСУ

1. Англійське просвітництво.
2. Атомістична філософія П. Гасенді.
3. Методологічний раціоналізм і релігійна філософія Б. Паскаля
4. Пантеїзм Б. Спінози.
5. Пліуралістична метафізика Г. Ляйбніца.
6. Скептицизм Д. Г'юма.
7. Філософія Дж. Берклі
8. Філософія Дж. Лока
9. Філософія німецького Просвітництва.
10. Філософія Т. Гобса.
11. Філософія Ф. Бекона.
12. Філософія французького Просвітництва.
13. Філософський раціоналізм Р. Декарта

Література:

1. Г'юм Д. Трактат про людську природу. – К., 2003.
2. Гельвецій К.А. Про людину, її розумові здібності та її виховання. К., 1994. Режим доступу:
https://chtyvo.org.ua/authors/Helvetsii_Klod_Adrian/Pro_liudynu_ii_rozumovi_zdibnosti_t_a_ii_vykhovannia/
3. Гоббс Т. Левіафан, або суть, будова і повноваження держави церковної та К.: Дух і Літера, 2000. Режим доступу: <http://aps-ua.org/wp-content/uploads/2017/03/%D0%B3%D0%BE%D0%B1%D0%B1%D1%81.pdf>
4. Гусев В. Історія західноєвропейської філософії ХУ-ХУІІ ст. К., 1994.
5. Декарт Р. Метафізичні розмисли. К., 2000
6. Декарт Р. Міркування про метод, щоб правильно спрямувати свій розум і відшукати істину в науках. К.: Тандем, 2001.
7. Лок Джон. Два трактати про правління К., 2020.
8. Лютий Т. Пригоди філософських ідей Західного світу (від давнини до сучасності) К.: Темпора, 2019. 384 с.
9. Ляйбніц Г.-В. Принципи природи і благодаті, засновані на раціо // Філософська думка: український науково-теоретичний часопис. – К., 2008. – № 4. – С. 25–43.
10. Ляйбніц Г. В. Монадологія [Текст] / Г. В. Ляйбніц // Sententiae. – 2013. – № 1. – С. 151-177.
11. Паскаль Б. Думки. К.: Дух і Літера, 2009. Режим доступу:
https://shron1.chtyvo.org.ua/Pascal_Blaise/Dumky.pdf
12. Руссо Ж.-Ж. Про суспільну угоду. К., 2001.

ІСТОРІЯ ФІЛОСОФІЇ ХІХ-ХХ СТ.

1. Екзистенційне філософування ХІХ ст. Сьорен К'єркегор.
2. Мартіна Гайдегер: фундаментальна онтологія і філософія техніки
3. Екзистенційна філософія Карла Ясперса.
4. Атеїстичний екзистенціалізм Жан-Поля Сартра.
5. Філософія неотомізму: Жак Марітен, Етьєн Жільсон, Карл Ранер.
6. Феноменологія. Едмунд Гусерль. Трансформація феноменологічного проекту у ХХ ст.
7. Філософська герменевтика. Ганс-Георг Гадамер.
8. Філософія американського прагматизму.
9. Прагматизм Чарльза Сандерса Пірса та прагматизм Вільяма Джеймса.
10. Неопрагматизм Річарда Рорті.
11. Перший позитивізм. Огюст Конт.
12. Філософія емпіріокритицизму.

13. Неопозитивізм. Віденський гурток.
14. Логічний та лінгвістичний напрями неопозитивізму. Р. Карнап і Л. Вітгенштайн.
15. Постпозитивізм. Карл Раймунд Поппер.
16. Від структуралізму до постмодернізму.
17. Ідеї критичної теорії Франкфуртської школи.

Література:

1. Бергсон А. Творча еволюція. Пер. з франц. К.: Вид-во Жупанського, 2010. 318 с.
2. Блум Г. Західний канон. Книги на тлі епох. Пер. з англ. К.:Факт, 2007. 720 с.
3. Брукс Д. ДНК особистості / пер. з англ. Г. Елланської. Київ: Наш формат, 2017. 376 с.
4. Бубер М. Я і Ти. Пер. з нім. К.: Дух і літера, 2012. 272 с.
5. Вюллер Т. Що таке час / пер. з норв. С.Волковецької. Київ: Ніка-Центр, Львів: Видавництво Анетти Антоненко, 2018. 160 с.
6. Галік Т. Ніч сповідника. Парадокси малої віри у постоптимістичну епоху / перекл. з чеської Н. Лобур, Л. Федик. Жовква: Місіонер, 2010. 288 с.
7. Галік Т. Терпеливість із Богом. Зустріч віри з невірою. Пер. з чеської. Львів: Свічадо, 2012. 192 с.
8. Гантінгтон С. Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку. Пер. з англ. Львів: Кальварія, 2006. 472 с.
9. Герасимчук В. А. Філософський роман ХХ століття. Специфіка тексту. Київ: ПАРАПАН, 2007. 392 с.
10. Гільдебранд Д. Що таке філософія? / пер. з англ. Ю. Підлісного. Львів: Колесо, 2008. 244 с.
11. Гьосле В. Практична філософія в сучасному світі / пер. з нім., післямова та прим. А. Єрмоленка. Київ: Лібра, 2003. 248 с.
12. Гаєр М. Світ Канта: Біографія / пер. з нім. К.: Юніверс, 2007. 336 с.
13. Гумбрехт Г.У. Продукування присутності. Пер. з англ. Харків: IST Publishing, 2020. 192 с.
14. Дарендорф Р. У пошуках нового устрою. Лекції на тему політики свободи у ХХІ столітті. Пер. з нім. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2006. 109 с.
15. Дахній А. Нариси історії західної філософії ХІХ-ХХ ст.: навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 488 с.
16. Історія європейської ментальності / За ред. П. Дінцельбахера. Пер. з нім. Львів: Літопис, 2019. 632 с.
17. Камю А. Міф про Сізіфа. Бунтівна людина. Пер. з франц. Харків: Фоліо, 2022. 446 с.
18. Камю А. Вибрані твори / пер. с фр. К.: Дніпро, 1991. 655с.
19. Кассен Б. Більше однієї мови / пер. з фр. С.Желдак. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2016. 64 с.
20. Ключовський Я. Філософія діалогу. Пер. з польс. К.: Інститут релігійних наук св. Томи Аквінського, 2013. 224 с.
21. Колаковський Л. Міні-лекції на максі-теми. Пер. з польс. К.: Основи, 1999. 133 с.
22. Лепп І. Християнська філософія екзистенції / пер. з франц. В. Ляха, О. Марштупенко. Київ: Університетське видавництво «Пульсари», 2004. 148 с.
23. Лосик О. Феномен свободи і французький постмодернізм. Львів: НТШ, 2016. 301 с.
24. Лютий Т. Пригоди філософських ідей Західного світу (від давнини до сучасності) К.: Темпора, 2019. 384 с.
25. Лютий Т. Ніцше. Самоперевершення. Київ: Темпора, 2016. 978 с.
26. Ніцше Ф. Так казав Заратустра; Жадання влади / пер. з нім. А. Онишка, П. Таращука. Київ: Основи, Дніпро, 1993. 415 с.
27. Пінкер С. Просвітництво сьогодні. Аргументи на користь розуму, науки та прогресу. К.: Наш формат, 2019. 560 с.
28. Пітерс Дж.Д. Слова на вітрі. Історія ідеї комунікації. Пер. з англ. К.: Видавничий дім «КМ Академія», 2004. 302 с.

29. Ренч Т. Конституція моральності. Трансцендентальна антропологія і практична філософія / пер. з нім. В. Приходька. Київ: Дух і літера, 2010. 348 с.
30. Рікер П. Історія та істина / пер. з франц. Київ: Пульсари, 2001. 396 с.
31. Рудинеско Е. Філософи в обіймах бурі / пер. з фр. О. А. Юдіна. Київ: Ніка-Центр, 2007. 208 с.
32. Сартр Ж.-П. Буття і ніщо: нарис феноменологічної онтології / пер. з фр.: В. Лях, П. Таращук. Київ: Основи, 2001. 854 с.
33. Синиця А.С Аналітична філософія. Львів, ЛДУФК, 2013. 303 с.
34. Тейлор Ч. Джерела себе / пер. з англ. Київ: Дух і Літера, 2005. 696 с.
35. Федорика Д. Філософія дару : збірник есеїв / пер. з англ. Олексій Панич. Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2017. 248 с.
36. Фройд З. Невпокій в культурі. Пер. з нім. Львів: Априорі, 2021. 120 с.
37. Харарі Ю.Н. 21 урок для 21 століття Пер. з англ. Київ: Форс Україна, 2018. 416 с.
38. Харарі Ю.Н. Homo Deus / пер. з англ. Київ: BookChef, 2018. 544 с.
39. Штайн Е. Будова людської особи. Лекція з філософської антропології. Пер. з нім. Львів: Місіонер, 2011. 192 с.
40. Ясперс К. Ідея університету. Пер. з нім. // Ідея університету. Антологія / Упоряд.: М.Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибчинська. – Львів: Літопис, 2002. С.109-165.
41. A Companion to Phenomenology and Existentialism. Ed. By H. L. Dreyfus and M. A. Wrathall. Oxford: Blackwell, 2006. 624 s.
42. Gloy K. Grundlagen der Gegenwartsphilosophie. Eine Einführung- Paderborn: Wilhelm Fink Verlag, 2006. 288 s.
43. Malpas J. Existentialism as literature. Crowell S. (Ed.) The Cambridge Companion to Existentialism. Cambridge: University Press, 2012. P. 291-321.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ

1. Українська філософія в контексті національної культури. Поняття національна філософія.
2. Українська передфілософія: міфологія як джерело становлення української філософської культури; український фольклор як світоглядне підґрунтя української філософії.
3. Роль християнства в становленні української філософії.
4. Перекладні та оригінальні пам'ятки філософської культури Давньої Русі.
5. Мислителі Давньої Русі: онтологічні, пізнавальні, натурфілософські, антропологічні, морально-етичні і соціальні ідеї.
6. Передренсансні ідеї в філософській культурі України: східна патристика, неоплатонізм, ареопагітики, ісихазм. Єретичні рухи в Україні: богомільство, антитринітарний рух. Соцініани.
7. Ренесансні ідеї в Україні: письменники-гуманісти.
8. Філософія Острозького культурно-освітнього центру.
9. Суспільно-політичний зміст полемічної літератури.
10. Філософські погляди Івана Вишенського; спорідненість його вчення з ідеями Реформації.
11. Філософія в братських школах.
12. Філософія професорів Києво-Могилянської академії: проблеми логіки; натурфілософська проблематика; метафізика; гносеологія; антропологія; морально-етична проблематика.
13. Філософія Григорія Сковороди: вчення про дві натури і три світи; концепція спорідненої праці; концепція нерівної рівності; антропологічні проблеми (принцип самопізнання; філософія серця; свобода, щастя).
14. Філософські ідеї українських романтиків: Руська Трійця; Микола Гоголь; Кирило-Методіївське братство.

15. Філософські ідеї Памфіла Юркевича: дух і свідомість; вчення про ідею; гносеологічні питання; філософія серця.
16. Філософія мови Олександра Потебні.
17. Філософські погляди Івана Франка.
18. Національна ідея в політичній філософії першої половини ХХ століття: Дмитро Донцов; В'ячеслав Липинський; Микола Міхновський; Володимир Винниченко.
19. Релігійна філософія в Західній Україні початку ХХ століття: Йосип Сліпий; Гавриїл Костельник; Андрей Шептицький.
20. Українська діаспорна філософія: Дмитро Чижевський; Олександр Кульчицький.
21. Філософська думка в Україні радянського періоду.
22. Філософія незалежної України.

Література:

1. Бойченко І. В. Філософія незалежної України: витоки, напрями, представники: монографія. Київ : Промінь, 2013. 376 с.
2. Вандишев В. М. Феномен української філософії: пошук ідей: монографія. Суми : Вид-во СумДУ, 2009. 144 с.
3. Верба Г. М. Ключ до християнської філософії Григорія Сковороди: Сковорода і Біблія. Пугівник : монографія. Тернопіль : Астон, 2007. 655с.
4. Возняк С. М., Голянич М. Ю., Москаленко Ю. М. Філософська думка України: імена та ідеї : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : Плай, 2003.
5. 136 с.
6. Войтович В.М. Українська міфологія. Київ : Либідь, 2002. 662 с.
7. Горбач Н. Я. Філософські переконання Івана Франка. Львів : Каменяр, 2006. 112 с.
8. Горбач Н. Я. Специфіка української філософії. Львів : Каменяр, 2006. 215 с.
9. Горський В. С. Біля джерел: нариси з історії філософської культури України. Київ : Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2006. 257 с.
10. Горський В. С. Історія української філософії: курс лекцій. Київ : Наукова думка, 1997. 287 с.
11. Горський В. С. Історія української філософії : навч. посіб. Київ : Наукова думка, 2001. 376 с.
12. Горський В. С. Філософія в українській культурі : методологія та історія. Філософські нариси. Київ : Центр практичної філософії, 2001. 235 с.
13. Горський В. С., Кислюк К. В. Історія української філософії : підручник. Київ : Либідь, 2004. 488 с.
14. Гринів О. Йосиф Сліпий як історик, філософ, педагог. Львів : Тріада плюс, 2012. 276 с.
15. Гузар І. Україна в орбіті європейської мислі. Від Григорія Сковороди до Тараса Шевченка. Торонто : Наукове Товариство ім. Шевченка в Канаді, 1995. 175 с.
16. Давньоруське любомудріє: тексти і контексти / упоряд. О. Вдовина, Ю. Завгородній. Київ : Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2006. 398 с.
17. Давньоруські любомудри / В. Горський, О. Вдовина, Ю. Завгородній, О. Киричок. Київ : Видавничий дім "КМ Академія", 2004. 304 с.
18. Донцов Д. Де шукати наших історичних традицій. Дух нашої давнини. Київ : МАУП, 2005. 568 с.
19. Драгоманов М. П. Вибране («...мій задум зложити очерк історії цивілізації на Україні») / упоряд. та авт. іст.-біогр. нарису Р.С. Міщук; приміт. Р.С. Міщука, В.С. Шандри. Київ : Либідь, 1991. 688 с.
20. Забужко О. С. Філософія української ідеї і європейський контекст: франківський період. Київ : Факт, 2006. 154 с.
21. Захара І. С. Українська філософія: навч. посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 354 с.

22. Захара І. С. Академічна філософія України: XVII - перша полов. XVIII ст. : монографія. Львів : Вид-во Львівського нац. ун-ту ім. Ів. Франка, 2000. 237 с.
23. Іван Франко у творенні української національної ідентичності: зб. наук. праць / голов. ред. О. О. Рафальський, П. М. Чернега. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2016. 400 с.
24. Іванишин П.В. Іван Франко і національне буття: герменевтичні акценти: монографія. Дрогобич : Посвіт, 2016. 172 с.
25. Іларіон (Огієнко І.; митрополит). Дохристиянські вірування українського народу : історично-релігійна монографія. Київ : Обереги, 1992. 424 с.
26. Історія української філософії: підручник / М. Ю. Русин, І. В. Огородник, С. В. Бондар та ін. Київ : Академвидав, 2008. 591 с.
27. Історія філософії на Україні: в 3 т. Київ : Наук. думка, 1987. Т. 1 : Філософія доби феодалізму / відп. ред. В. М. Нічик, В. Горський, М. В. Попович та ін. АН УРСР. Ін-т філософії. 400 с.
28. Історія філософії на Україні: в 3 т. Київ : Наук. думка, 1987. Т. 2 : Філософська думка на Україні в період занепаду феодалізму і панування капіталістичних відносин (XIX - початок XX ст.) / відп. ред. І. П. Головаха, Н. Т. Асонова, В. Ю. Євдокименко та ін. АН УРСР. Ін-т філософії. 368 с.
30. Історія української філософії: хрестоматія / упоряд. М. В. Кашуба. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2004. 356 с.
31. Історія філософії України. Хрестоматія: навч. посібник / упоряд. М. В. Тарасенко, М. Ю. Русин, А. К. Бичко та ін. Київ : Либідь, 1993. 560 с.
32. Кониський Г. Філософські твори : у 2 т. / відпов. ред. І. С. Захара. Київ : Наук. думка, 1990. Т. 2. 1990. 569 с.
33. Костельник Г. Вибрані твори. Київ, 1987. 264 с.
34. Кралюк П. М. Історія філософії України : підручник. Київ : КНТ, 2015. 652 с.
35. Кралюк П. М. Мелетій Смотрицький і українське духовно-культурне відродження кінця XVI – початку XVII ст. Острог : Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2007. 208 с.
36. Кралюк П. Таємний агент Микола Гоголь, або Про що розповідає «Тарас Бульба» : нарис. Львів : Видавництво Старого Лева, 2016. 176 с.
37. Литвинов В. Ренесансний гуманізм в Україні. Ідеї гуманізму епохи Відродження в українській філософії XV- початку XVII століття. Київ : Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2000. 472 с.
38. Литвинов В. Д. Україна в пошуках своєї ідентичності. XVI - початок XVII століття: історико-філософський нарис. Київ : Наукова думка, 2008. 528 с.
39. Люзняк М. Роль та місце «Руської Трійці» в історії української філософії (спроба оцінки у вихованні національної свідомості та формуванні політичної думки українського народу). Львів : ЛДКФ «Атлас», 1999. 103 с.
40. Мозгова Н. Г. Логіко-гносеологічна проблематика в київській духовно-академічній філософії XIX - початку XX ст.: монографія. Київ : Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. 170 с.
41. Нариси з історії філософії на Україні / Упряд. І. В. Огородник, В. В. Огородник. Київ, 1991.
42. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу. Ескіз української міфології. Київ : Обереги, 2003. 144 с.
43. Нічик В. М., Литвинов В. Д., Стратій Я. М. Гуманістичні і реформаційні ідеї на Україні: 16 – початок 17 ст. Київ : Наукова думка, 1990. 382 с.
44. Огородник І. В., Русин М. Ю. Українська філософія в іменах : навч. посіб. / за ред. М. Ф. Тарасенка. Київ : Либідь, 1997. 326 с.
45. Оріховський С. Твори / упоряд., пер. з латин. та старопольск., вступ. стаття, прим., словник імен, назв, термінів В. Литвинов. Київ : Дніпро, 2004. 672 с.

46. Пам'ятки братських шкіл на Україні : кінець XVI - початок XVII ст. : тексти і дослідження / редкол.: В. І. Шинкарук та ін.; підгот. до вид. та комент.: В. М. Нічик та ін. Київ : Наук. думка, 1988. 566 с.
47. Паславський І. В. З історії розвитку філософських ідей на Україні в кінці XVI - першій третині XVII ст.: монографія / відп. ред. В. М. Нічик. Київ : Наукова думка, 1984. 126 с.
48. Пашук А. І. Іван Вишенський – мислитель і борець. Львів : Світ, 1990. 176 с.
49. Пашук А. І. Філософський світогляд Івана Франка. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. 432 с.
50. Петрів О. В. Володимир Винниченко: філософський дискурс: монографія.
51. Дрогобич: Вимір, 2007. 164 с.
52. Попович М. Григорій Сковорода: філософія свободи. Київ : Майстерня Білецьких, 2007. 256 с.
53. Проблема людини в українській філософії XVI - XVIII ст. : монографія / І. С. Захара та ін.; відп. ред. М. В. Кашуба. Львів : Логос, 1998. 240 с.
54. Прокопович Ф. Філософські твори в трьох томах. Київ : Наук. Думка, 1979. Т. 1. 512 с.
55. Прокопович Ф. Філософські твори в трьох томах. Київ : Наук. Думка, 1980. Т. 2. 552 с.
56. Прокопович Ф. Філософські твори в трьох томах. Київ : Наук. Думка, 1981. Т. 3. 524 с.
57. Релігійно-філософська думка в Києво-Могилянській академії: європейський контекст : зб. пр. / голов. ред. В. С. Горський. Київ : Вид. дім "КМ Академія", 2002. 310 с.
58. Розвиток філософської думки в Україні : курс лекцій / Ю. М. Вільчинський, М. А. Скринник, З. Е. Скринник. Київ : ВППОЛ, 1994. 272 с.
59. Сковорода Григорій: ідейна спадщина і сучасність / упоряд. С. Л. Йосипенко, Я. М. Стратій; відп. ред. І. П. Стогній. Київ, 2003. 716 с.
60. Сковорода Г. Повне зібрання творів: У 2-х т. Київ : Наукова думка, 1973. Т. 1. 532 с.
61. Сковорода Г. Повне зібрання творів: У 2-х т. Київ : Наукова думка, 1973. Т. 2. 576 с.
62. Скринник М. Наративні практики української ідентичності: доба Романтизму. Львів : Каменярь, 2007. 367 с.
63. Ткачук М. Л. Київська академічна філософія XIX — початку XX ст.: методологічні проблеми дослідження. Київ : ЗАТ "ВППОЛ", 2000. 248 с.
64. Українські гуманісти епохи Відродження : антологія : у 2 ч. / упоряд., перед. сл., прим. В. Д. Литвинова; відп. ред. В. М. Нічик. Київ : Наук. думка : Основи, 1995. Ч. 1. Ю. Дрогобич, П. Русин, С. Оріховський. 1995. 430 с.
65. Українські гуманісти епохи Відродження : антологія : у 2 ч. / упоряд., перед. сл., прим. В. Д. Литвинова; відп. ред. В. М. Нічик. Київ : Наук. думка : Основи, 1995. Ч. 2. М. Грек, С. Пекалід, А. Чагровський та ін. 1995. 429 с.
66. Ушкалов Л. В. Григорій Сковорода: семінарії. Харків: Майдан, 2004. 776 с.
67. Ушкалов Л. Література і філософія: доба українського бароко. Харків : Майдан, 2014. 416 с.
68. Ушкалов Л. Українське барокове богомислення. Сім етюдів про Григорія Сковороду. Харків : Акта, 2001. 221 с.
69. Федів Ю. О., Н. Г. Мозгова. Історія української філософії : навч. посібник. Київ : Україна, 2000. 511 с.
70. Феномен української культури: методологічні засади осмислення / відп. ред. В. Шинкарук, Є. Бистрицький. Київ : Фенікс, 1996. 477 с.
71. Філософія Відродження на Україні / відп. ред. М. В. Кашуба. Київ : Наукова думка, 1990. 336 с.
72. Франко І. Я. Зібр. творів: У 50 т. Київ, 1986. Т. 45. Філософські праці.
73. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. Київ : Вид-во Орії при УКСП Кобза, 1992. 230 с.
74. Чижевський Д. Філософія Г. С. Сковороди. Харків, 2004. 272 с.

75. Чижевський Д. Філософські твори : у 4 т. / під заг. ред. В. С. Лісового. Київ : Смолоскип, 2005. Т. 1 : Нариси з історії філософії на Україні. Філософія Григорія Сковороди. 2005. XXXVIII. 400 с.
76. Чижевський Д. Філософські твори : у 4 т. / під заг. ред. В. С. Лісового. Київ : Смолоскип, 2005. Т. 2 : Між інтелектом і культурою: дослідження з історії української філософії. 2005. 263 с.
77. Юркевич П. Д. Історія філософії права. Філософія права. Філософський щоденник / упоряд. Р. Піч, М. Лук ; заг. ред. В. Нічик. Київ : Вид-во ім. Олени Теліги, 2001. 752 с.
78. Яворський С. Філософські твори: у 3 т. / відп. ред. І. В. Паславський. Київ, 1992. Т. I. 629 с.
79. Яворський С. Філософські твори: у 3 т. / пер. з лат. мови І. С. Захари; упоряд., вступ. слово та іменний покажчик М. В. Кашуби; латиномовна ред. пер. М. В. Кашуби; коментарі І. С. Захари, М. В. Кашуби. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. Т. II. Натурфілософські праці. 768 с

ЛОГІКА

1. Об'єкт і предмет дослідження науки логіки. Місце логіки в системі філософського знання.
2. Метод формалізації: визначення, різновиди, методологічне значення.
3. Поняття як форма мислення та його логічна характеристика.
4. Логічні вимоги до операцій над поняттями та характеристика найтиповіших логічних помилок, що виникають внаслідок порушення даних вимог.
5. Висловлювання як форма мислення та його логічна характеристика.
6. Умовивід як форма мислення та його логічна характеристика.
7. Правила виведення висновків в дедуктивних, індуктивних умовиводах та умовиводах за аналогією.
8. Закони традиційної аристотелівської логіки та їхня характеристика.
9. Паралогізм. Софізм. Парадокс.
10. Логічна теорія аргументації: характеристика доведення і спростування як логічних операцій.
11. Еристика як розділ науки логіки: предмет дослідження та основні поняття.
12. Евристика як розділ науки логіки: предмет дослідження та основні поняття.
13. Характеристика універсальних логічних методів та їхнього значення в пізнавальній діяльності.
14. Основні поняття і принципи побудови класичних формально-логічних теорій.
15. Логіка висловлювань як розділ сучасної логіки: предмет дослідження та його методологічне значення для наукового пізнання.
16. Логіка предикатів як розділ сучасної логіки: особливості формалізації та її методологічне значення для наукового пізнання.
17. Синтаксис та семантика формально-логічних теорій: структура та основні поняття.
18. Поняття «логічного закону» в сучасній символічній логіці.
19. Синтаксичні та семантичні методи вирішення проблеми розв'язання в символічній логіці.
20. Морфологічні системи та логічні числення символічної логіки: основні поняття та методологічні завдання.
21. Основні поняття і принципи побудови неklasичних формально-логічних теорій.
22. Багатозначна логіка: визначення, різновиди, принципи побудови.
23. Модальна логіка: визначення, різновиди, принципи побудови.
24. Аксиоми алетичної, деонтичної, епістемічної та часової модальних логік та їхнє методологічне значення в науковому пізнанні.
25. Філософські питання сучасної логіки.

Література:

1. Бовтач С.В., Карамішева Н.В. Збірник логічних завдань для студентів філософського факультету. – Львів: Ліга-Прес, 2017.
2. Жоль К.К. Вступ до сучасної логіки. – К.: Либідь, 2002.
3. Ішмуратов А. Вступ до філософської логіки. – К.: Абрис, 1996.
4. Карамішева Н.В., Бовтач С.В. Навчальний посібник з логіки. – Львів: Вид-тво ЛДУ ім. І. Франка, 1996.
5. Карамішева Н.В. Евристика: навчальний посібник. – Львів: ПАІС, 2013.
6. Карамішева Н.В. Логіка. Пізнання. Евристика. – Львів: Астролябія, 2002.
7. Карамішева Н.В. Логіка (теоретична і прикладна): навчальний посібник. – К.: Знання, 2011.
8. Конверський А.Є. Критичне мислення. – Київ: ЦУЛ, 2021.
9. Конверський А.Є. Сучасна логіка (класична та некласична). – Київ: ЦУЛ, 2020.
10. Конверський А.Є. Традиційна логіка. Підручник. Київ: ЦУЛ, 2021.
11. Синиця А.С. Логіка: Навчальний посібник. – Л.: ЛДУФК, 2012.
12. Хоменко І.В. Еристика: Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2008.
13. Хоменко І.В. Класична логіка: Методичний посібник. – К.: Четверта хвиля, 1998.
14. Хоменко І.В. Логіка: теорія та практика. – Київ: ЦУЛ, 2021.
15. JAN ŁUKASIEWICZ. Z historii logiki zdań (1934) s.417
16. JAN ŁUKASIEWICZ. O znaczeniu i potrzebach logiki matematycznej «Nauka Polska» (1929) t.10 s.604-620
17. JAN ŁUKASIEWICZ. Geneza logiki trójwartościowej Streszczenie referatu wygłoszonego na posiedzeniu Koła Naukoznawczego 26 stycznia 1938 r. «Nauka Polska» (1939) s.215-218

ФІЛОСОФІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ НАУКИ

1. Феномен науки і предмет філософії науки.
2. Позитивістська концепція співвідношення філософії і науки.
3. Неопозитивізм – третій позитивізм.
4. Постпозитивізм: критичний раціоналізм К. Попера.
5. Т. Кун «Структура наукових революцій»: концепція історичної динаміки науки.
6. Проблема традицій в розвитку науки.
7. Структура наукових досліджень.
8. Методологія наукового дослідження.
9. Особливості соціогуманітарного пізнання.

Література:

1. Антологія сучасної філософії науки, або усмішка ASIMO / за наук. ред. В. П. Мельника та А. С. Синиці. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017.
2. Вітгенштайн Л. Tractatus Logico-Philosophicus, Філософські дослідження. – К.: Основи, 1995.
3. Гіденс. Е. Нестримний світ: як глобалізація перетворює наше життя. – К.: Альтерпрес, 2004.
4. Добронравова І. С., Сидоренко Л. І., Чуйко В. Л. [та ін.]. Філософія науки : підручник. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2018. Режим доступу: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Phil-science.pdf>.
5. Добронравова І.С. Практична філософія науки. Збірка наукових праць. Суми: «Університетська книга», 2017. Режим доступу: <http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/Dodr-phil-2017.pdf>
6. Кун Т. Структура наукових революцій. – К.: Port-Royal, 2001.
7. Кун Т. Структура наукових революцій. К., 2000.

8. Лук'янець В. С., Кравченко О. М., Озадовська Л. В. Сучасний науковий дискурс: Оновлення методологічної культури. – К.: 2000.
9. Мельник В. П. Філософія науки і техніки: методологічно-світоглядний аналіз. – Львів: Видавництво ЛНУ імені Івана Франка, 2010.
10. Мельник В. П. Філософія. Наука. Техніка: методолого-світоглядний аналіз. Львів, 2010. Режим доступу: https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/08/Filos_nauka_tehn-ilovepdf-compressed.pdf
11. Мельник В. П. Філософські аспекти людиновимірності науково-технічного прогресу // Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. – 2020. – Вип. 28. – С. 9–17.
12. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / І. С. Добронравова, О. В. Руденко, Л. І. Сидоренко та ін. ; за ред. І. С. Добронравової (ч. 1), О. В. Руденко (ч. 2). – К. : ВПЦ "Київський університет", 2018. – 607 с. Режим доступу: http://www.dut.edu.ua/uploads/l_2033_56166122.pdf
13. Сидоренко Л.І. Аксиологія постнекласичної науки // Сучасна українська філософія: традиції, тенденції, інновації : збірник наукових праць / відп. ред. А.Є.Конверський, Л.О.Шашкова. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011 – 304 с. – [16] окр. с. іл. ЛІ: С.204-222.
14. Слотердайк П. Критика цинічного розуму / П. Слотердайк : [Пер. з нім.]. – Київ: Тандем, 2002. – 544с.
15. Теорія смислу в гуманітарних дослідженнях та інтенціональні моделі в точних науках [Текст] / [М. В. Попович та ін.] ; за ред. акад. НАН України М. В. Поповича; Нац. акад. наук України, Ін-т філос. ім. Г. С. Сковороди. - К. : Наукова думка, 2012. - 454 с.
16. Тоффлер Е. Третя хвиля / Пер. з англ. А. Євса. – К.: Вид. дім “Всесвіт”, 2000.
17. Філософія : підручник / кол. авторів; за ред. Л.В. Губерського. – Харків: Фоліо, 2013. – 510 с.
18. Філософія [Текст] : хрестоматія / Держ. вищ. навч. закл. "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана" ; авт.-упоряд. С. І. Присухін. - К. : КНЕУ, 2011. - 352 с.
19. Філософія сучасної науки і техніки: підручник / Е.П. Семенюк, В.П. Мельник. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. Режим доступу: <https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/08/Melnyk60h84-2016-ilovepdf-compressed.pdf>.